

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА

За редакцією доктора медичних наук,
професора М. С. Расіна

*Підручник для студентів стоматологічних
факультетів вищих медичних навчальних закладів
IV рівня акредитації*

Вінниця
Нова Книга
2015

УДК 616/618(075)
ББК 54.1я7
В60

*Затверджено Міністерством охорони здоров'я України
як підручник для студентів стоматологічних факультетів вищих медичних навчальних
закладів IV рівня акредитації (протокол № 2 від 01.06.2012 р. засідання Комісії
з медицини науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України)*

Автори:

**К. О. Бобкович, Є. І. Дзісь, В. М. Жебель, Р. І. Ільницький, І. П. Кайдашев,
В. А. Капустник, І. Ф. Костюк, М. А. Оринчак, Т. О. Петрушанко, О. В. Пішак,
М. С. Расін, О. Я. Томашевська, В. М. Федосєєва, Т. А. Хомазюк, О. А. Хренов,
О. Б. Яременко**

Рецензенти:

Перший проректор з навчальної роботи ДЗ “Дніпропетровська медична академія МОЗ України”, член-кор. НАМН України, зав. кафедри факультетської терапії та ендокринології, д-р мед. наук, професор **Т. О. Перцева**.

Завідувач кафедри внутрішньої медицини № 2 ДВНЗ “Івано-Франківський національний медичний університет, д-р мед. наук, професор **Н. М. Середюк**.

Редактор видання: доктор медичних наук, професор **М. С. Расін**

Видання підготовлено відповідно до наказу МОЗ України від 22.06.2010 р. № 502
як єдиний національний підручник

Внутрішня медицина для стоматологів : підручник /
В60 [К. О. Бобкович, Є. І. Дзісь, В. М. Жебель та ін.] ; ред. вид.
М. С. Расін. — Вінниця : Нова Книга, 2015. — 328 с. : іл.
ISBN 978-966-382-542-7

Підручник складено у відповідності до “Програми з внутрішньої медицини”, затвердженої МОЗ України 26.06.2010 року для навчання за модульно-рейтинговою системою. У підручнику викладено сучасні дані про етіологію, патогенез, клініку, діагностику, принципи лікування та профілактику хвороб внутрішніх органів, ендокринної системи, системи крові, алергічних хвороб. Підручник призначений для студентів стоматологічних факультетів вищих медичних навчальних закладів III–IV рівнів акредитації, а також для лікарів-стоматологів, лікарів-інтернів, слухачів курсів з підвищення кваліфікації лікарів-стоматологів.

**УДК 616/618(075)
ББК 54.1я7**

ISBN 978-966-382-542-7

© Автори, 2015
© Нова Книга, 2015

Автори підручника

**Бобкович Катерина
Олегівна,**
кандидат медичних наук,
доцент, доцент кафедри
пропедевтики внутрішніх
хвороб Буковинського
державного медичного
університету

Дзісь Євген Іванович,
доктор медичних наук,
професор, професор кафедри
внутрішньої медицини № 2
Львівського національного
медичного університету
імені Данила Галицького

**Жебель Вадим
Миколайович,**
доктор медичних наук,
професор, завідувач кафедри
внутрішньої медицини
медичного факультету № 2
Вінницького національного
медичного університету
ім. М. І. Пирогова

**Ільницький Роман
Іванович,**
кандидат медичних
наук, доцент, доцент
кафедри внутрішніх
хвороб стоматологічного
факультету Національного
медичного університету
імені О. О. Богомольця

Кайдашев Ігор Петрович,
доктор медичних наук,
професор, завідувач кафедри
внутрішньої медицини № 3
ВДНЗУ "Українська медична
стоматологічна академія"

**Капустник Валерій
Андрійович,**
доктор медичних наук,
професор, завідувач кафедри
внутрішніх та професійних
хвороб Харківського
національного медичного
університету

Костюк Інна Федорівна,
доктор медичних наук,
професор, професор кафедри
внутрішніх та професійних
хвороб Харківського
національного медичного
університету

Ориншак Марія Андріївна,
доктор медичних наук,
професор, завідувач кафедри
внутрішньої медицини
стоматологічного факультету
ДВНЗ "Івано-Франківський
національний медичний
університет"

Петрушанко Тетяна Олексіївна,
доктор медичних наук,
професор, завідувач кафедри
терапевтичної стоматології
ВДНЗУ "Українська медична
стоматологічна академія"

Пішак Ольга Василівна,
доктор медичних наук,
професор, професор кафедри
безпеки життєдіяльності
Чернівецького національного
університету імені Юрія
Федьковича

Расін Михайло Сахнович,
доктор медичних наук,
професор, професор кафедри
внутрішньої медицини № 3
ВДНЗУ "Українська медична
стоматологічна академія"

Томашевська Олександра Яремівна,
доктор медичних наук,
професор, професор кафедри
внутрішньої медицини № 2
Львівського національного
медичного університету
імені Данила Галицького

Федосєєва Вікторія Михайлівна,
кандидат медичних наук,
доцент, доцент кафедри
внутрішньої медицини № 3
ДУ "Кримський державний
медичний університет
імені С. І. Георгієвського",
лауреат премії Автономної
республіки Крим

Хомазюк Тетяна Анастасіївна,
доктор медичних наук,
професор, завідувач
кафедри пропедевтики
внутрішньої медицини
ДЗ "Дніпропетровська
медична академія"

Хренов Олександр Андрійович,
доктор медичних наук,
професор, завідувач кафедри
внутрішньої медицини № 3,
ДУ "Кримський державний
медичний університет
імені С. І. Георгієвського",
заслужений діяч науки і техніки
Автономної республіки Крим,
лауреат премії Автономної
республіки Крим

Яременко Олег Борисович,
доктор медичних наук,
професор, завідувач
кафедри внутрішніх
хвороб стоматологічного
факультету Національного
медичного університету
імені О. О. Богомольця

Зміст

Вступ	Значення курсу внутрішньої медицини у підготовці лікаря-стоматолога	8
Перелік умовних скорочень і позначень		10
Розділ 1	Хвороби органів дихання	12
	1.1. Хронічне обструктивне захворювання легенів	13
	1.2. Бронхіальна астма	19
	1.3. Пневмонії	24
	1.4. Плевральний синдром	29
Розділ 2	Хвороби систем кровообігу	33
	2.1. Артеріальні гіпертензії	34
	2.1.1. Гіпертонічна хвороба	35
	2.1.2. Симптоматичні артеріальні гіпертензії	43
	2.2. Атеросклероз, ішемічна хвороба серця за класифікацією ВООЗ	54
	2.2.1. Атеросклероз	54
	2.2.2. Ішемічна хвороба серця	62
	2.3. Раптова коронарна смерть (первинна зупинка кровообігу). Принципи серцево-легеневої реанімації	65
	2.4. Стенокардія	66
	2.5. Гострий інфаркт міокарда	75
	2.6. Аритмії серця	84
	2.7. Гостра серцева недостатність	99
	2.8. Хронічна серцева недостатність	104
	2.9. Гостра судинна недостатність	111
	2.10. Роль лікаря-стоматолога в діагностиці, профілактиці та лікуванні хворих на серцево-судинні захворювання	115
Розділ 3	Ревматичні хвороби	117
	3.1. Ревматична хвороба. Гостра ревматична лихоманка. Ревматична хвороба серця	117
	3.2. Інфекційний ендокардит	123
	3.3. Набуті вади серця. Мітральні та аортальні вади	127
	3.4. Особливості тактики лікаря-стоматолога у пацієнтів із ревматичними хворобами, інфекційним ендокардитом і вадами серця	136
	3.5. Дифузні хвороби сполучної тканини	140
	3.5.1. Системний червоний вовчак (СЧВ)	140
	3.5.2. Системна склеродермія	146

	3.5.3. Хвороба Шегрена.....	150
	3.5.4. Дерматоміозит.....	152
	3.6. Системні васкуліти. Роль лікаря-стоматолога у профілактиці та лікуванні.....	154
	3.6.1. Системні васкуліти.....	154
	3.7. Остеоартроз, подагра, ревматоїдний артрит.....	161
	3.7.1. Остеоартроз.....	161
	3.7.2. Подагра.....	163
	3.7.3. Ревматоїдний артрит.....	166
Розділ 4	Хвороби органів травлення.....	170
	4.1. Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба.....	171
	4.2. Гастрити.....	172
	4.2.1. Гострий гастрит.....	172
	4.2.2. Хронічний гастрит.....	172
	4.3. Виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки.....	177
	4.4. Хвороби кишечника.....	185
	4.4.1. Порушення функції кишечника.....	185
	4.4.2. Запальні хвороби кишечника.....	186
	4.5. Панкреатити.....	188
	4.6. Хронічний безкам'яний холецистит. Жовчнокам'яна хвороба.....	191
	4.6.1. Хронічний безкам'яний холецистит.....	191
	4.6.2. Жовчнокам'яна хвороба.....	192
	4.7. Гепатити і цирози печінки.....	193
	4.7.1. Гепатити.....	193
	4.7.2. Цирози печінки.....	193
Розділ 5	Хвороби нирок.....	198
	5.1. Хвороби нирок. Гломерулонефрити. Пієлонефрити.....	198
	5.1.1. Гломерулонефрити.....	198
	5.1.2. Пієлонефрити.....	208
	5.2. Ниркова недостатність.....	215
	5.2.1. Гостра ниркова недостатність.....	215
	5.2.2. Хронічна ниркова недостатність.....	216
Розділ 6	Хвороби ендокринної системи.....	225
	6.1. Цукровий діабет (ЦД).....	226
	6.2. Хвороби щитоподібної та прищитоподібних залоз, надниркових залоз і гіпофіза.....	234
	6.2.1.1. Гіпертиреоз (тиреотоксикоз).....	234
	6.2.1.2. Гіпотиреоз.....	237
	6.2.2. Хвороби прищитоподібних залоз.....	240
	6.2.2.1. Гіперпаратиреоз.....	241
	6.2.2.2. Гіпопаратиреоз.....	241

	6.2.3. Хвороби надниркових залоз	241
	6.2.3.1. Недостатність функції кори надниркових залоз	242
	6.2.3.2. Хвороби, що мають перебіг із гіперпродукуванням гормонів кори і мозкової речовини надниркових залоз.	243
	6.2.4. Хвороби гіпофіза	244
Розділ 7	Хвороби органів кровотворення	246
	7.1. Анемії.	246
	7.1.1. Залізодефіцитна анемія	248
	7.1.2. Мегалобластна анемія	251
	7.1.3. Гіпо-/ апластична анемія	253
	7.1.4. Гемолітичні анемії.	254
	7.1.5. Анемія хронічної хвороби	257
	7.2. Гематоонкологія	257
	7.2.1. Пухлини гемопоетичного походження.	264
	7.3. Лімфоми	270
	7.4. Розлади лейкоцитів. Агранулоцитоз	277
	7.5. Хвороби системи гемостазу	284
Розділ 8	Алергічні хвороби. Вторинні імунодефіцити	302
	8.1. Алергічні хвороби	302
	8.2. Вторинні імунодефіцити	317
	Список використаної літератури	324

Навчальне видання

Бобкович Катерина Олегівна
Дзись Євген Іванович
Жебель Вадим Миколайович та ін.

Внутрішня медицина для стоматологів

Підручник

Редактор *О. В. Марчук*
Науковий редактор *С. Ю. Макаров*
Технічний редактор *Ю. П. Тертун*
Коректор *Л. Я. Шутова*
Комп'ютерна верстка: *О. С. Парфенюк*

Підписано до друку 17.09.14. Формат 70×100/16. Папір крейдований.
Гарнітура Mugiad Pro. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 26,57
Тираж 1600 пр. Зам. № 777.

ПП "Нова Книга"
21029, м. Вінниця, вул. Квятека, 20
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2646 від 11.10.2006 р.
Тел. (0432) 52-34-80, 52-34-82. Факс 52-34-81
E-mail: info@novaknyha.com.ua
www.novaknyha.com.ua